

Motion till riksdagen 2010/11: MJ296

av **Jens Holm m.fl. (V)**

Kemikalier

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Motivering	3
4	Reach	3
5	Farliga ämnen i vår närhet	3
5.1	Livsmedel	4
5.2	Varor	4
5.2.1	Flamskyddsmedel	4
5.2.2	Bisfenol A	4
5.2.3	Produkter riktade till barn	5
5.3	Ökad forskning	5
5.4	Nanoteknologi	5
5.5	Offentlig upphandling	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av Reach.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot farliga tillsatser i livsmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud av dekaBDE och att förbud av andra flamskyddsmedel ses över.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett totalförbud mot bisfenol A.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot alla farliga ämnen och allergiframkallande ämnen i barns leksaker.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa krav på tredje-partstestning av alla leksaker som sätts ut på marknaden.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att inrätta ett grönt kemikalieinstitut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad forskning om hälsoeffekterna av kemikalier hos män respektive kvinnor.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av en mellanstatlig kemikaliepanel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nanoteknologi.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styra den offentliga upphandlingen till att minska användningen av riskabla kemikalier.²

¹ Yrkandena 5 och 6 hänvisade till CU.

² Yrkande 11 hänvisat till FiU.

3 Motivering

I dag omger vi oss av kemikalier. De finns i våra kläder, i vår mat, i våra hus, i möbler och i barnens leksaker. De finns i jorden, luften och vattnet, och vi vet inte vad närvaron av dessa kemikalier kommer att ge för konsekvenser för vår hälsa, våra ekosystem och våra framtida livsmöjligheter.

I dag är osäkerheten om många kemikaliers risker stor. Vi vet inte hur många och vilka kemikalier som släpps ut runt om i världen. Mindre än 5 procent av de drygt 100 000 kemikalier som finns på den europeiska marknaden idag har testats i någon större utsträckning.

4 Reach

Reach står för Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals och är EU:s kemikalielagstiftning som trädde i kraft den 1 juni 2007. Förordningen är mycket omfattande och innehåller 40 olika EG-författningar på kemikalieområdet. I och med införandet av Reach justerades den svenska kemikalielagstiftningen för att på så sätt undvika dubbelregleringar eller bestämmelser som skulle kunna strida mot Reach.

Vi anser att vissa förändringar behöver göras inom Reach för att förbättra hanteringen av kemikalier inom EU. Bland annat måste principen om att farliga kemikalier ska ersättas med mindre farliga alternativ skärpas i Reach. Även försiktighetsprincipen måste stärkas och fler förslag lämnas till kandidatlistan. Vi vill att fler så kallade lågvolyämnen och nanopartiklar bör omfattas av Reach. Slutligen behöver ett RoHS3-direktiv för textil införas. Vad som ovan anförs om förändringar av Reach bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Farliga ämnen i vår närhet

Ett farligt ämne är ett kemiskt ämne som har egenskaper som misstänks ge skador på hälsa eller miljö. Ämnen som kännetecknas som farliga ämnen är cancerframkallande, fosterskadande, arvsanlagspåverkande eller hormonstörande. Hit hör även ämnen som är bioackumulerande (ämnen vars upptagningshastighet är många gånger högre än utsöndringshastigheten) samt långlivade ämnen (ämnen som tar lång tid på sig att brytas ned, detta beror inte enbart på ämnets kemiska struktur utan även på miljön där ämnet finns).

Fel! Okänt namn

5.1 Livsmedel

Syntetiska ämnen är tyvärr väldigt vanligt som livsmedelstillsatser. En sådan vanlig tillsats är så kallade azofärger som finns i godis, bakverk, läsk, juice, kaviar m.m. Azofärger kan ge upphov till allergiska reaktioner och beteendestörningar. Vi anser att dessa färger bör förbjudas. Frågan bör även drivas i EU. Förbudet bör även på sikt utvidgas till att gälla fler tillsatser som är skadliga för hälsa eller miljö. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Varor

5.2.1 Flamskyddsmedel

Många varor innehåller bromerade flamskyddsmedel. Medlen används i bl.a. plaster, elektronisk utrustning och textilier för att göra produkterna mindre eldfångda. Så länge medlet är kvar i produkten är det bra att det är stabilt och inte bryts ned så lätt. Problemet uppstår då ämnet istället läcker ut i naturen. Det säger sig självt att ett svårnedbrytbart ämne stannar längre i miljön och därmed gör större skada.

Bromerade flamskyddsmedel är på många sätt lika miljögifterna PCB och DDT i sin kemiska struktur. De är organiska molekyler och mycket fettlösliga, vilket innebär att de lättare tas upp av organismer.

Flamskyddsmedlet dekaBDE förbjöds i Sverige 2006, men den borgerliga regeringen hävdade förbudet i maj 2008 trots kunskapen om ämnets negativa effekter. Vi vill återinföra förbudet samt se över möjligheterna att förbjuda användning av andra farliga bromerade flamskyddsmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2.2 Bisfenol A

Bisfenol A är ett ämne som bland annat används för att göra platsprodukter hårdare. Det finns i kvitton, mobiltelefoner, epoxyfärger och limmer, kopieringspapper, matbehållare, nappflaskor, konservburkar, vattenflaskor, ögonlinser, tandfyllningsmaterial m.m. Vid förslitning eller skada släpper varan ifrån sig ämnet och vi riskerar att få det i oss. Ju äldre plast desto lösare sitter molekylerna. I kvitton sitter molekylerna löst och vi får i oss ämnet direkt genom huden eller om vi slickar på fingrarna eller tar i livsmedel som vi sedan äter. Ämnet är hormonstörande eftersom ämnet är östrogen. Forskning har även visat att bisfenol A kan leda till diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar hos vuxna samt beteendestörningar hos barn.

Den borgerliga regeringen säger sig verka för ett förbud mot bisfenol A, vilket är bra, men tyvärr alldeles för sent. Riskerna med bisfenol A har varit kända sedan länge. Trots detta har regeringen inte agerat. Nyligen publicerade svenska studier har visat att koncentrationen av bisfenol A förekommer i kvitton med en koncentration som kan vara upp till 1 000 gånger kraftigare än i nappflaskor. Trots att miljöminister Carlgren talat om vikten av ett "brett"

förbud mot bisfenol A skriver man i budgeten för 2011 enbart om ett förbud i ”vissa platsprodukter så som nappflaskor”. Vi anser att ett totalförbud mot detta ämne bör införas omgående. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2.3 Produkter riktade till barn

År 2008 antog EU-parlamentet ett nytt leksaksdirektiv. Direktivet är i grunden bra, men avsnittet om kemikalier måste skärpas. Inga undantag bör förekomma och alla farliga kemikalier ska bort, inte enbart de som kommer i direkt kontakt med barnet. Vi vill därför införa ett förbud mot alla farliga ämnen och allergiframkallande doftämnen i barns leksaker och andra produkter riktade till barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Företagens ansvar för de leksaker som finns på marknaden bör öka och möjligheten att införa ett liknande system som finns i USA (Consumer Product Safty Improvement Act) om krav på tredjepartstestning av alla leksaker som sätts ut på marknaden bör ses över. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Ökad forskning

Vi vill undersöka möjligheten att inrätta ett grönt kemikalieinstitut som forskar på utvecklingen av kemikalier som är miljöanpassade på molekylnivå. Här ser vi en möjlighet för Sverige att ligga i framkant. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Forskning om hur påverkan av kemikalier och andra farliga ämnen skiljer sig mellan könen är mycket eftersatt. Redan i november 2007 konstaterade Kemikalieinspektionen att det behövs mer forskning om hälsoeffekterna av kemikalier hos män respektive kvinnor. Vi instämmer, mer forskning inom området krävs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att möjliggöra välgrundande beslut krävs ökat beslutsunderlag globalt. Vi föreslår därför inrättandet av en mellanstatlig kemikaliepanel i likhet med FN:s klimatpanel. Panelen ska bestå av oberoende forskare som kan arbeta med alla aspekter av kemikalier och deras betydelse och påverkan på miljö – och hälsa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4 Nanoteknologi

Nanoteknik innebär att man ändrar partikelstorlek och kan t.ex. användas inom elektronik och kemiska tillämpningar. Idag används nanoteknik för att skapa slitstarka däck, stekpannor som inte repas, byxor som inte blir smutsiga osv. Förändringen av partikelstorleken kan även påverka ett ämnes effekt på miljö – och hälsa. Det är därför viktigt att det ställs höga säkerhetskrav inom tekniken. Vi avser därför att inom EU driva på för ett genomgripande regel-

Fel! Okänt namn på

verk där det tydliggörs vilka ämnen som får användas i vilka sammanhang och vilka krav det ska ställas när nya nanopartiklar introduceras på marknaden. Vi vill även se över vad som kan göras i Sverige. För att klara detta behöver kunskapsläget om nanopartiklars effekter på miljö – och hälsa förbättras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5 Offentlig upphandling

Den offentliga upphandlingen är ett utmärkt verktyg i arbetet mot ett mer miljövänligt samhälle och bör därför styras till att minska användningen av riskabla kemikalier i den offentliga verksamheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 21 oktober 2010

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)